

İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN DERS KİTAPLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ: DERS KİTABI TASARIMLARI

Doç. Dr. Zekerya Batur
UŞak Üniversitesi
zekeryabatur9@gmail.com

Őeyma Özdil
UŞak Üniversitesi
seymazdl@gmail.com

Özet

Bu çalışmada ilkokul öğrencilerinin ders kitaplarının tasarımlarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıŐtır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıŐtır. Çalışma grubu, bir devlet okulunda öğrenim görmekte olan ve uygun örneklem tekniği kullanılarak belirlenen 12 dördüncü sınıf öğrencisinden oluŐmaktadır. Öğrencilerin 6'sı kız, 6'sı erkektir. Çalışmanın verileri, 25 sorudan oluşan bir formla yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla toplanmıştır. Veriler, içerik analizi ile analiz edilmiştir. Analizler sonucunda öğrencilerin ders kitaplarındaki kapak, tema, metin, etkinlik, görsel, yazı tipi ve punto, sayfa düzeni ve boyuta ilişkin olumlu ve olumsuz düşüncelere sahip olduğu görülmüştür. Öğrencilerin bu unsurlara yönelik eleştiri ve önerileri tablolar hâlinde sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Ders kitapları, kitap tasarımları, öğrenci görüşleri.

PRIMARY SCHOOL STUDENTS' VIEWS ON TEXTBOOKS: TEXTBOOK DESIGNS

Abstract

In this study, aimed to examine the opinions of elementary school students about the designs of the textbooks. In this study, case study one of the qualitative research methods was used in the study. The study group consists of 12 fourth-grade students studying at a public school and determined using the appropriate sampling technique. 6 of the students are girls and 6 are boys. The data of the study were collected through semi-structured interviews with a form of 25 questions. The data were analyzed by content analysis. As a result of the analysis, it was seen that the students had positive and negative thoughts about the cover, theme, text, activity, visual, font and font, page layout and size in the textbooks.

Keywords: Textbooks, book designs, student views.

GİRİŞ

Ders kitapları, bilgi edinme, pratik yapma ve eğlenceli vakit geçirme gibi amaçlarla kullanılan ders materyalleridir. Bu materyaller, Milli Eğitim Bakanlığı'nın belirlediği komisyonlar tarafından öğrencilerin öğrenim sürecinde desteklenmesi adına yazılmakta, ders işleme esnasında öğrenciye ve öğretmene yardımcı olmaktadır. Ders kitapları, öğrencilere öğretilmek istenenlerin fiziksel ve sembolik bir kanıtı (Nawani, 2010); öğrencilere öğrenme (Polikoff, 2015), anlama ve öğretmenlere ise ders işleme sürecinde kolaylık sağlayan temel bir kaynak (Lodhi, Farman, Ullah, Gul, Tahira & Saleem, 2019; Yang

www.jret.org @ Her hakkı saklıdır. Dergide yayınlanan yazıların; intihal, etik ve diğer 141 tüm sorumluluğu yazara/yazarlara aittir.

& Sianturi, 2017; Fun ve Zhu, 2007), gerekli bilgi ve becerilerin yer aldığı yazılı öğrenme kaynağı (Errington & Bubna-Litic, 2015), öğrenme ve öğretme adına esnek bir yapıda kullanılabilen ve okuldaki dinamik yapının bir bileşeni olan araçlardır (Valverde, Bianchi, Wolfe, Schmidt, & Houang, 2002).

Ders kitapları, öğretmene içeriğin kullanımı hakkında ipucu verir, sınıfta yapılan etkinliklerin oluşturulmasında ve uygulanmasında rol oynar, öğrencilerin ilgisini çekerek ders sürecine adapte olmasına katkı sağlar ve eğitim-öğretim sürecinde destekleyici bir görev üstlenir (Remillard, Harris & Agodini, 2014; Schmidt, Mcknight & Raizen, 2002; Cunningsworth, 1995, s. 7). Bunun yanında sosyal yapıyı öğrenmeyi, sosyalleşmeyi destekler ve örtük öğrenmeyle deneyimlere şahit olmayı sağlar (Batur, 2014). "Tamamlayıcı öğretim materyalleri" olarak adlandırılan ders kitapları (Kolaç, 2003, s. 108), bilimsel ve teknolojik alanlarda yaşanan çeşitli gelişmeler nedeniyle içerik ve biçim açısından her geçen gün değişmektedir (Güzel ve Şimşek, 2012, s. 178). Bu yönüyle gelişen sisteme yönelik gerekli yapıyı sunmada ders kitapları, önemli bir ders aracı olarak ön plana çıkmaktadır (Hutchinson ve Torres, 1994, s. 317).

Ders kitapları; ekonomik olma, bireysel öğrenmeye imkân tanıma, birçok öğretim materyaliyle eş zamanlı kullanılabilme, bilgi ve etkinlikleri sistemli bir bütün içinde sunabilme gibi özellikleri nedeniyle (Şahin, 2010, s. 49) öğretim sürecinde sıklıkla kullanılmaktadır (Hong, Choi, Runnals & Hwang, 2019; Dursun, 2006, s. 42). Sınıf öğretmenleriyle yapılan bir araştırmada öğretmenler ders kitaplarının öğrenciyi ders esnasında aktifleştirdiğini belirtmişlerdir (Baştürk, 2012). Bu aktifleşmenin sağlanmasında öğrencinin ders kitabında çekici bulunduğu öğelerin rol oynadığı ve bu nedenle kitaba yönelik öğrenci ilgisinin önem taşıdığını söylemek mümkündür. Çünkü ders kitapları, öğrencilere bilgi sunmanın yanında motive etme, ilerlemelerini teşvik etme gibi rolleri de üstlenmelidir (İsmajli ve Neziri, 2019, s. 254).

Ders kitaplarının hazırlanmasında metin ve görsellerin tasarımı, sayfa tasarımı, yazı tasarımı ve üretime yönelik özellikler öğrencilerin gelişim düzeyleri esas alınarak özenle hazırlanmaktadır (Karatay ve Pektaş, 2012). Bu özelliklerin yanında öğrencilere edinilmesi gereken kazanımlara ve konulara yönelik seçimler yapılmakta, öğreticiliğin yanında keyif verici boyut da eklenmektedir. Bu noktada önemli olan öğrencilerin bu hedeflerden haberdar olması, materyalleri amacına uygun olarak kullanması ve keyif alarak öğrenmesidir.

Alan yazın incelendiğinde ilkökul ders kitaplarında yer alan unsurlara yönelik çeşitli çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmalarda ders kitaplarının; metne dayalı anlama soruları (Çeliktürk-Sezgin ve Gedikoğlu Özilhan, 2019), söz varlığı (Karagöl ve Tarakcı, 2019), konuları (Ünsal ve Güneş, 2002), resimleri (Türkben, 2019), ölçme ve değerlendirme uygulamaları (Yıldırım ve Girmen, 2019), değerlendirme ölçütleri (Maskan, Maskan ve Atabay, 2007), kavramları (Orhan-Karsak ve Özenç, 2019), metinleri (Eken ve Öksüz, 2019; Türkben, 2019; Baki, 2019; Özbek ve Ergül, 2018; Soyucok ve Kartal, 2018; Çakıroğlu, 2015; Baş ve İnan-Yıldız, 2015; Kurtoğlu-Zorlu, 2015; Karakuş, 2014; Sarar-Kuzu, 2013; Mert, 2013; Karatay, Bolat ve Güngör, 2013; Demir ve Çeçen, 2013; Tosunoğlu ve Özlük, 2011), etkinlikleri (Kaya ve Azar, 2010) yaratıcılık durumu (Özgür ve Doğan, 2019) gibi özellikleri ele alınmıştır. Ancak ders kitaplarıyla ilgili öğrencilerin görüşlerine yer verildiği çalışmaların (Çelik, Çetinkaya ve Yenmez, 2019; Fidan, 2018; Aslan ve Doğu, 2015; Durukan, 2011) az sayıda olduğu ve çalışmalarda ilkökul birinci kademe öğrencilerin görüşlerine yer verilmediği dikkat çekmektedir. Diğer yandan ders kitaplarına yönelik araştırmacıların ders kitaplarının fiziksel özelliklerine yönelik yaptıkları çalışmalar (Ayçiçeği ve Oktay, 1996) sınırlı sayıdadır. Ders kitaplarına, öğrenim sürecinin ana merkezi olan öğrencilerin gözünden bir bakışın sunulması açısından çalışmanın önemli olduğu düşünülmektedir.

Bunun yanında öğrencilerin ders kitaplarına ilişkin yorumlarının ortaya çıkarılması, öğretmenlere, ders kitabı yazarlarına, yayınevlerine, öğretmenlere ve hatta eğitim sistemine çeşitli bilgiler sunması yönünden değerli olması nedeniyle çalışmanın yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, ilkökul öğrencilerinin ders kitaplarının tasarımlarına ilişkin görüşlerinin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır. İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin:

1. Ders kitaplarının kapak tasarımlarına ilişkin görüşleri nasıldır?
2. Ders kitaplarındaki temalara ilişkin görüşleri nasıldır?
3. Ders kitaplarındaki metinlere ilişkin görüşleri nasıldır?
4. Ders kitaplarındaki etkinliklere ilişkin görüşleri nasıldır?
5. Ders kitaplarındaki görsellere ilişkin görüşleri nasıldır?
6. Ders kitaplarındaki yazı tipi ve puntosuna ilişkin görüşleri nasıldır?
7. Ders kitaplarındaki sayfa düzenine ilişkin görüşleri nasıldır?
8. Ders kitaplarının boyutuna ilişkin görüşleri nasıldır?
9. Hayallerindeki ders kitaplarına ilişkin çizimleri nasıldır?

YÖNTEM

Araştırmada ders kitapları hakkında öğrenci görüşlerinin belirlenmesi ve incelenmesi amaçlandığı için nitel araştırma desenlerinden durum çalışması tercih edilmiştir. Durum çalışmaları, Aytaçlı (2012, s. 3) tarafından "gerçekte ortamda neler olduğuna bakma, sistematik bir biçimde verileri toplama, analiz etme ve sonuçları ortaya koyma yolu" olarak tanımlanmaktadır. Durum çalışması, olay incelemesi, vaka çalışması gibi isimlerle de bilinen ve bir durumun kendi ortamında incelenmesine olanak sağlayan bir araştırma türüdür (Subaşı ve Okumuş, 2017, s. 425). Bu çalışmada araştırılan durum araştırmaya katılan ilkökul dördüncü sınıf öğrencisinin ders kitaplarına ilişkin görüş ve değerlendirmeleridir.

Araştırma Grubu

Araştırmaya Uşak ili merkezindeki bir ilkökulun dördüncü sınıfında ve farklı şubelerinde öğrenim gören 12 öğrenci katılmıştır. Katılımcılar uygun örneklem tekniği ile belirlenmiş, gönüllü öğrenciler arasından seçim yapılmıştır. Öğrencilerden 6'sı kız, 6'sı erkektir. Öğrencilere isimlerinin gizlenmesi amacıyla araştırmacılar tarafından takma isimler verilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verileri 25 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Formun ilk hâli araştırmacılar tarafından 13 madde olacak şekilde oluşturulmuş ve 10 temaya ayrılmıştır. Bu temalar ders kitabının ön kapak, arka kapak, tema, metin, etkinlik, görsel, punto, sayfa düzeni, kitap boyutu olarak isimlendirilmiştir. Formun öğrenci seviyesine uygunluğunun tespit edilmesi amacıyla mesleki deneyimleri 10 yılı aşkın iki uzman sınıf öğretmenin ve bir alan uzmanının değerlendirmesine sunulmuştur. Öğretmenlerin geri bildirimleri sonucunda maddelerde düzenleme yapılmış ve 12 madde eklenmiştir. Soruların anlaşılabilirliğinin tespit edilmesi amacıyla dördüncü sınıfta öğrenim gören iki öğrenciyle pilot görüşme yapılmıştır. Pilot uygulamanın ardından forma son hâli verilmiştir.

Veri Toplama Süreci

Veri toplama sürecinde her öğrenciyle ortalama 30 dakikalık bire bir görüşmeler yapılmış ve görüşlere dair notlar alınmıştır. Görüşme esnasında formda yer alan "Hayalinizdeki ders kitabını çizer misiniz?" sorusu için öğrencilere çizim yapabilme imkânı sağlanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde ilk olarak öğrencilere dair alınan notlar düzenlenmiştir. Öğrencilerden alınan cevaplar temalara uygun şekilde içerik analizi ile analiz edilmiştir. İçerik analizi, ifadelerdeki gizli yanları ortaya çıkarmayı amaçlayan, çıkarım yapma esasına dayanan ve verilerin tema, kategori, birim gibi öğeler altında sunulmasına fırsat veren bir analiz çeşididir (Bilgin, 2014). Öğrencilerin cevaplarının tutarlı bir şekilde yorumlanması adına araştırma verileri iki yazar tarafından değerlendirilmiş ve yorumlar karşılaştırılmıştır. Böylece araştırmanın güvenilirliği adına görüş birliği tercih edilmiştir. Araştırmacıların hemfikir olmadığı konularda tartışmalar sonucunda tekrar düzenlemeler yapılmıştır.

BULGULAR

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemine ilişkin görüşlerin alınması için öğrencilere "Ders kitaplarının kapak tasarımı hakkında ne düşünüyorsun?" ve "Sence ders kitaplarının kapak tasarımları nasıl olmalıdır?" soruları yöneltilmiştir. Öğrencilerin cevapları Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: Öğrencilere Göre Ders Kitapları: Kapak Tasarımları

Kitap Kapakları	Kategoriler	Örnek Öğrenci Cevapları	Öğrenciler
	Güzel	<i>~Bence yansıtıyor hangi derse uygun olduğunu. ~Benim en çok ilgimi çeken kapak din kültürü dersi. (Neden?) Ne bileyim ebruli sanatı filan var.</i>	Kerem, İrem, Ela
	İçeriği yansıtan, temayla ilgili resimler	<i>~ Tam belirtmiyor kitabın içeriğini. Bazılarında yazıyor ya şunlar var şöyle etkinlik falan. Milli Eğitim'de yazmıyor. ~Sosyalin de içeriğe uygun olması gerekiyordu bence. ~Üstünde temalarla ilgili resimler olsaydı temaların hepsi birleştirilseydi. ~Mesela bir kısımda yazarlar, yazarların resmi, bir kısımda Atatürk olsaydı daha güzel olabilirdi bence. Kitabın içindekiler olsaydı. Türkçenin bu.</i>	Nehir, Kerem, Akif, İrem, Can, Elif, Mert, İnci, Emir
	Canlı, parlak, renk	<i>~Renkleri biraz daha ilgili çekici olabilir. Canlı, parlak bir şey olsun ki hem üzerindeki resim hoş görünsün hem de yani daha çok dikkat çeksin. ~Renklerini beğenmiyorum. Çok soluk renkler. Canlı olsaydı. ~Bence daha parlak yapmaları sanki merak ettiriyor.</i>	Nehir, İrem, Mete, Ela, Mert

Ön kapak	Çok renkli	~Böyle daha çok renkli renkli olsa daha çok dikkatimizi çeker ve daha çok çözmek isteriz. ~Gökkuşağı renkleri olsa daha güzel olur. Hepsini rengârenk olsa daha güzel olurdu.	Ela, Erva, Mert
Açık renk		Biraz açık renkler kullanılmalı. Koyu renk olunca iyi olmuyor bence.	İnci
İlgi çekici resim ve bilgiler		~Fen Bilimlerinde biraz daha ilginç şeyler koymalılar. Bence deneyin yapılış şekilleriyle ilgili ya da onu yaparsak nasıl bir sonuç çıkacağıyla ilgili bir şey gösterebilirlerdi. Mesela mıknatısı bir tane metal nesneye değdirip, tutup o nesne de ona gelirken çekebilirlerdi. Sonra mıknatısı bir yere diğerini de karşısına koyup ok çıkartıp birbirini çektiğini gösterebilirlerdi. ~İlkokul çocuklarına yönelik olabilir. Daha çok sevecekleri ilgi çekici, düşündürücü ve tek bakışta anlatan... ~Mesela küçük yazılarla bir metin yazsalar "Hmm bunda böyle şeyler mi var, bir bakayım." filan deriz. Bir soru bankasında görmüştüm baya ilgimi çekmişti metin.	Kerem, İnci, Mete, Elif
Ders aktiviteleri ile ilgili resim		~Türkçe kitabında bir tane öğretmen olabilir. O öğretmen tahtada a b c yazabilir (...) Tahtada yazılar olmalı, çocuklar da parmak kaldırırken yer alabilir mesela. ~Türkçenin tasarımı, daha böyle kitap okuyan çocuklar olabilirdi ya da bahçede yere uzanmış yazı yazan çocuklar olabilirdi. ~Matematik biraz daha hareketli olabilir. Dümdüz yeşil bir sayfa üzerinde sadece cetvel resimleri var. Yani çocuklara ders öğreten bir öğretmen ve çocuklar olabilirdi matematikle ilgili. Matematikte de çocuklar bir sınıfta olurdu. Öğretmen tahtada bölme ya da çarpma işlemi anlatırdı vs. çocuklar da defterlerine yazardı.	Kerem, Ela, Elif, Mert
Bilgilendirici unsurlar		~Karikatür tarzı. Sürekli resim olan bilgilendirici şeyler de olabilir. Mesela kapakta bir tane resim koymuşlar pusula hakkında bilgi veriyor. Bence öyle daha iyi olabilirdi. ~Görmediğimiz değişik yerler olsaydı üstünde güzel olabilirdi.	İnci, Erva
Mesaj verme		~Türkçeninki iyi değildi. (...)Sadece Türkçe yazıyor filan. Hiç alakalı değil bence. Garip. (...) İngilizceye göre mesela "sadece şunu yapacaksın" dermiş gibi. "Hiç eğlendirmeyeceğim sizi" dermiş gibi. Bence öyle duruyor.	Mete

Seviye	~Güzel ama böyle biz dördüncü sınıfa gidiyoruz ya kapak resimleri, çocuk resimleri falan var birazcık daha yetişkin resimleri olabilir. Mesela bir tane çocuk vardı bir kitapta komik bir fotoğrafı çıkmış. Çocuksuz geldi bana biraz.	Emir
Kapak Kalitesi	~Bir de biraz daha kaliteli olabilir kapakları. Daha sert yani... Çünkü hemen bizimkiler yırtılıyor...	Nehir
Bilgi verme	~Mesela yazıyordu ki: Çöpe atılan ekmeğin sayısı bir milyon bilmem kaç. Ben o yüzden onları çok seviyorum. ~Eskiden arka kapaklar çok güzeldi. Şimdi EBA filan koydular. Eskiden orada bir tane karınca adam, usta oluyordu çocukları bilgilendiriyordu. Artık onlar olmadığı için arka kitapları (kapakları) o kadar güzel olmuyor... Arkasını koyuyorduk böyle okuyorduk. Güzel oluyordu. ~Mesela oraya başka bilgiler falan da yazardım arka kapağına. Kitapla ilgili.. EBA'ya ilgili...	Nehir, Akif, Emir
Arka Kapak		
Dağınıklık	~Arka kapağında mesela EBA giriş şeyi var. Dağınık dağınık vermiş ben olsaydım toplu hâlde verirdim.	Emir
Canlılık	~Arka kapakta genellikle bulut var. Üzerinde bilgisayar gibi bir şey var. Oradan fiş çıkıyor. Ama Türkçede yok. Onu canlı yapabilirlerdi.	Ela

Ders kitaplarının tasarımlarına ilişkin görüşler incelendiğinde bir öğrenci dışındaki öğrencilerin ders kitaplarının kapak tasarımlarını beğenmedikleri görülmektedir. Öğrenciler, kapaklardaki resimlerin ilgi çekici olmadığını, içeriği yansıtmadığını, resimlerin dersin tüm içeriğiyle ilgili olabileceğini, kullanılan renklerin canlı ve parlak olması gerektiğini, kapakta içeriği merak ettirecek bilgilere yer verilebileceğini ve daha kalın kalitede kapakların hazırlanması gerektiğini belirtmişlerdir. Görüşme esnasında dört öğrenci dışında sekiz öğrenci ders kitaplarındaki arka kapağı hiç incelemediklerini veya nasıl olduğunu hatırlamadıklarını belirtmiştir. Öğrencilerin gözünden bakıldığında ders kitabı kapaklarının kitabın içeriğine ilişkin ipucu veren resimlerle ve canlı renklerle tasarlandığında daha ilgi çekici olacağını söylemek mümkündür. Ayrıca kitaplar arasında en çok Fen Bilgisi kitabının kapağı beğenilmiş, diğer dersler hakkında canlı, içerikle alakalı ve hareketli olması gerektiği hakkında görüşler belirtilmiştir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemine ilişkin görüşlerin alınması için öğrencilere "Sence temalar neden var?", "Ders kitaplarındaki temalar hakkında ne düşünüyorsun?" ve "Sence ders kitaplarında hangi temalar yer almalıdır?" soruları yöneltilmiştir. Öğrencilerin cevapları Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2: Öğrencilere Göre Ders Kitapları: Temalar

Temalar	Kategori	Örnek Öğrenci Cevapları	Öğrenciler
	Güzel	~ <i>Temalar güzel yani sıralaması falan güzel.</i> ~ <i>Bence ilgi çekici.</i>	Nehir, Can, Kerem, , Ela, Mete, Erva, Emir
İçerik	Tema önerileri	~ <i>Ünlü kişilerle ilgili, böyle bilim adamlarıyla, siyasetçilerle ilgili, sonra Türkiye için çalışmış kişilerle ilgili tema olabilir. Siyasetçileri, pilotları falan tanıtırsa daha ilgi çekici olabilir.</i> ~ <i>"Yeni bir hayat" diye bir tema... Yeni hayvanları tanıma, yeni insanlar, farklı insanlar, engellilere nasıl davranmalıyız falan...</i> ~ <i>Uzay hakkında bilgilerin yer aldığı bir tema olabilirdi.</i> ~ <i>Mesela her 5 sayfadan sonra mesela bir tane sayfa olsaydı orada değişik değişik oyunları anlatan bir sayfa olsun isterdim ben. (...)</i> <i>Evet bir oyun teması. Mesela yeni oyunlar ya da eski oyunları öğreten...</i>	Akif, İrem, İnci, Emir
	İlgi çekicilik	~ <i>Bazıları bana hitap etmiyor.</i> ~ <i>Matematik değiştirilebilir. Resimleri de ilgi çekici değil.</i>	İnci, Elif, Mete
	Düzen	~ <i>Şimdiki temalar güzel ama yerleri biraz değiştirilebilir. Mesela Sosyal Bilgiler'de zor konular hemen öne koyuluyor. Biraz sonlara konulsa güzel olur.</i> ~ <i>Sanki o kuvvetin etkileriyle taşlar konusunu birleşik yapabilirlerdi. Mesela şu taş daha dayanıklıdır filan. (...)</i>	Elif, Mete
Görsel	Renk	~ <i>Bazıları güzel, bazıları kötü. (...)</i> <i>Bol bol renk olsa...</i> ~ <i>Ama temaların mesela yeni üniteye geçeceğiz. Onu böyle renklendirsinler daha da görsellerde. Mesela temalarla ilgili değişik resimler olsun adı yazsın ama ilgi çekici olsun, renkli...</i>	İrem, Can

Tablo 2'de görüldüğü üzere sekiz öğrenci temaların güzel olduğunu belirtmiş bir öğrenci cevap vermemiş ve diğer öğrenciler de temalara ilişkin çeşitli önerilerde bulunmuştur. Görüşme esnasında temalar hakkında öğrenciler açıklama yapmakta zorlanmış ve soruya ilişkin tema dışındaki konulara yönelik cevaplar vermiştir. Cevap veren öğrenciler, temalar hakkında yer, renk ve görselleri ile ilgili yorumlar yapmış ve yeni tema önerilerinde bulunmuştur.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemine ilişkin görüşlerin alınması için öğrencilere "Ders kitaplarındaki metinler hakkında ne düşünüyorsunuz?", "Sence ders kitaplarında hangi tür metinler olmalıdır?" ve "Sence ders kitaplarındaki metinler hangi konuda olmalıdır?" soruları yöneltilmiştir. Öğrencilerin cevapları Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3: Öğrencilere Göre Ders Kitapları: Metinler

Metinler	Kategoriler	Öğrenci Yorumları	Öğrenciler
Tür	Seviyeye uygunluk	~4. sınıfta öyküler hoşuma gidiyordu. Ama bazıları çok bebekçe oluyor. ~Biraz çocuk işi kalmış.	Nehir, Akif, İnci, Ela
	Bilgi verici	~Bilgilendirici metinlerin bence daha çok olması gerekiyor. ~Yani 5 böyle (bilgi verici) metin, 1 masal gibi şey olsa daha güzel olur. Ama şimdi 5 masal, 1 öyle kitapta.	Nehir, Kerem, Akif, İrem, Ela, Mete, Mert, Erva, Emir, İnci, Elif
	Öykü	~Cansız varlıkların konuşturulduğu metinler...	Ela
	Halk hikâyeleri	~Nasreddin Hoca, Keloğlan, Dede Korkut (eklenebilir)... Çünkü daha ilgi çekici, eski zamanı anlatıyor, öğretici.	Mert, Akif
	Şiir	~Şiirlerde de bilgilendirici şey olsa daha eğlenceli olur. ~Bilgileri şiirle verseler daha iyi olur. ~Şiirler daha eklenebilir.	Mete Erva, İnci, Mert
		~Şiir olmasın, sürekli bilgilendirsin. Şiir olunca böyle çok sıkıcı geliyor.	Akif, Ela
		Şarkı	~Mesela İngilizcede her konunun bir şarkısı var. O güzel. Bence Türkçede olsa güzel olurdu.
	Fıkra	~Bence fıkralar (eklenebilir)...	Kerem, Mert
	Masal ve ninni	~Masal, ninni falan saçma geliyor, ilgimi çekmiyor.	Akif
		~Masal daha fazla eklenebilir.	Erva
Fabl	~Hayvanları konuşturanlar da olsun. (Fabllar).	Kerem, İrem, Elif	
Tekerleme	~Bazı zamanlar tekerlemeler koyuyorlar içine. O zaman çok anlam veremiyorum. Yani onlarla da öğreniriz bir şeyler ama böyle birazcık saçma geliyor.	Erva	
İçerik	Detay	~Bilgilendirici metinler böyle ayrıntıya girmeli. Bazı metinler çok ayrıntıya girmiyor kitapta. Ben daha böyle ayrıntılı olmasını isterdim. ~Bence konuların anlatımı daha uzun olabilirdi. ~Mesela biz Kurtuluş Savaşı'ndayız Mondros Ateşkes Antlaşması'nı imzaladı diyor. Orada halk kahramanlarını şey yapıyor. Ama ben orada Mondros Ateşkes Antlaşması'nı imzaladı. Sonra ne oldu? Benim aklım orada kalıyor. ~Bence biraz daha dolu dolu olabilirdi. Ben Türkçede yeterli bilgi alamıyorum. ~Bence çok aktaramıyor.	Nehir, Emir, Ela, Mete
		Akif, İrem, İnci, Mete, Erva, Emir, Ela	

Verimlilik	<i>~Bence hem eğlenceli hem de öğretici. Ama Türkçedeki bazı metinler sıkıcı olabiliyor.</i>	Kerem
Konu bütünlüğü	<i>~Bazen konular uçup gidiyor. Sonra tekrar geliyor. ~Daha toparlayıp yazabilirler. Metinlerin konusu genişletilebilir. Bazen de gereksiz bilgi oluyor. Onlar çıkarılabilirdi.</i>	Kerem, Ela, Mete
Kurgu	<i>~Çok hayal unsuru, saçma şeyler olmasa iyi olur. ~Biraz aksiyon olabilir. ~Biraz daha macera olabilir. Merak ettiren, heyecan verici... ~Komik olabilir.</i>	Elif, İnci, Erva
Konu	<i>~Ünlü kişilerin hayatı olabilir. Nasıl, nerede ne yaptıkları... ~Nobel Ödülü alan birinin, hayatını anlatabilirler. Fatih Sultan Mehmet olabilir, Mimar Sinan olabilir. ~Bilgilendiren özellikle coğrafi özellikleriyle ilgili destanları, şeyleri, şiirleri... Ama bilgilendiren bir şey olacak. ~Hayatımızı etkileyen iyi şeyleri yansıtan, hayvanlara karşı davranışlarımız, nasıl yenilik yapabileceğimizi, nasıl katkı sağlayabileceğimizi... ~Ya da kendi hayatını yazan yazılar da yazabilirdi şairler. ~Dürüstlük, saygı, erdemler, iyi davranışlarımız olmalı, buna benzer şeyler olmalı bence. ~Mesela bir yapının oluşumu hakkında bilgi verebilirdi. Mesela doğal unsur, uzun süreli, ilk oluşumu... Yani orta ve sonu gibi... Birinci aşaması, ikinci aşaması, üçüncü aşaması... Ya da yapay bir unsuru yaparken yapım aşamaları olabilir metinlerde. ~Ya da mesela ebrulinin aşamaları, yapılış tarzı, yapan kişiler, sanatçılar falan olabilirdi bence. ~Bilim ve sanatla ilgili olabilir. ~Mesela bir de araba verirler. Arabanın özelliklerini tanıtan nasıl çalıştığını, özelliklerini, araçlarını... ~Her bir kitapta bir il tanıtın. Mesela bu sene Hatay'ı tanıttı kitap. Yanında Amik Ovası filan görseli var Asi Nehri'nin filan. Meşhur yemeklerinin resmi var. Bütün metinler öyle olsa daha eğlenceli olur. ~Genel kültürle ilgili olmalı...</i>	Ela, Mert Nehir, Kerem, Akif, İrem, Ela, Mete, Mert, Erva, Emir, Elif
Başlık	<i>~Başlıklar alakasız. Bir de ikinci bir içeriğe yer verecekmiş gibi gösteriyor ama sadece bir tek şeye (konuya yer veriyor.)...</i>	Mete

	Resimli metin	~ <i>Böyle hem renkli resimli hem heyecan verici olsa daha güzel olur.</i>	Erva
Yapı	Uzunluk	~ <i>Metinlerin uzunluğu iyi.</i>	Kerem
		~ <i>Çok uzatıyorlar. Kısa yazsalar daha iyi olur.</i> ~ <i>Bazıları fazla uzatılmış. 3-4 sayfa yapılıyor. Konuyu verebilmesi önemli.</i>	İrem, Mete, Elif, İnci, Mert
Metinlere erişim		~ <i>Mesela bence ders kitaplarında şöyle bir şey olmalı; bazen metin kısaltılmış diyorlar ya bir tane program açılıp mesela orada 1 2 3 diyor. O programa 1 2 3 yazınca metnin tamamı gelebilir.</i>	Kerem
		~ <i>Türkçede dinleme metinleri var mesela onlar kötü. Çok anlayamıyorum. Dinleyince karışık geliyor. Böyle kenarda yazılı bir de Google'dan da dinlemeli olsaydı bence.</i>	İrem
	Vurgu	~ <i>Sonra böyle bir konuyu vurgulaya vurgulayarak anlatırsa daha iyi anlatırım. Mesela önemli yerleri vurgulu...</i>	Emir
	Düzen	~ <i>Mesela iki sayfa bilgilendirici oldu ya. Aralarına bir tane komik gelsin. Bir tane Karagöz Hacivat gelsin mesela atıyorum. Bir tane yine bilgilendirici gelsin. Bu sefer arasına da bir tane şiir koysun.</i>	Nehir

Tablo 3'teki yorumların dışında İrem isimli öğrenci, Sosyal Bilgiler ve Türkçe derslerinde işlenen ortak metin konularına değinerek bu durumun öğrenmelerinde kolaylık sağladığını, böyle konuların Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde daha iyi verildiğini dile getirmiştir. Kerem isimli öğrenci ise metinlerin yanlarında verilen yazar bilgilerine değinmiş, bu bilgilerin çoğu öğrenci tarafından okunmadığını, daha kısa bir şekilde anlatılması gerektiğini ifade etmiştir. Buna ek olarak Mete isimli öğrenci de yazarların hayatının ayrı bir kısımda verilebileceğini ifade etmiştir.

Görüşme esnasında en çok metinlerle ilgili görüş belirtilmiştir. Bu görüşlere bakılarak öğrencilerin ders kitaplarındaki metinlerin tür, yapı ve içerik bakımından değişmesini istedikleri görülmektedir. Öğrenciler, ders kitaplarındaki metinlerin bazılarının seviyeye uygun olmadığını, halk hikâyelerine, bilgilendirici metinlere, şarkılara, fıkra, masal ve ninnilere, fabllara, tekerlemelere, resimli metinlere daha fazla yer verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bunun yanında öğrencilerden bazıları, metinlerde bilgilerin doğru aktarılmadığını, bazı metinlerin seviyeye uygun olmadığını, konu bütünlüğü taşımadığını, gerekli ölçüde bilgi vermediğini ve başlıkla metin arasında uyumun olmadığını dile getirmişlerdir. Öğrencilerden bazıları metne yönelik tür, konu, kurgu, düzen ve metinlere erişim hakkında önerilerde bulunmuştur. Ayrıca dört öğrenci "Kuş Çocuk" metnine özellikle vurgu yaparak metnin anlamlı olmadığını, resminin ve içeriğinin saçma olduğunu ifade etmiştir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemine ilişkin görüşlerin alınması için öğrencilere "Ders kitaplarındaki etkinlikler hakkında ne düşünüyorsunuz?" ve "Sence ders kitaplarındaki etkinlikler nasıl olmalı?" soruları yöneltilmiştir. Öğrencilerin cevapları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4: Öğrencilere Göre Ders Kitapları: Etkinlikler

Etkinlikler	Kategoriler	Öğrenci yorumları	Öğrenciler
	Zorluk düzeyi	~Orta derecede sorular olmalı.	Kerem
	Soru tipi	~Türkçede hep aynı sorular soruyorlar bence. Bazı değişik sorular sorulabilir.	Kerem
İçerik		~Mesela bir tane hikâye yazın diyor, şiirin aynısını yazın diyor. O bence çocuklara çok sıkıcı geliyor. O yüzden Türkçe kitapları biraz sıkıcı gelebilir. Küçük bir yere özetini, ana fikrini falan yazın diyorlar. Bence onlar biraz kısaltılmalı ve daha iyi, metnin içeriğine uygun sorular konulmalı.	Kerem, Nehir, İrem
		~Araştırma olabilir mesela. ~Mesela hep o anlatmasın halk kahramanlarını. Bir tane bize başlık atsın. Biz onu araştırıp yazalım. En azından arkadaşlarımı bilmem ama benim daha iyi aklımda kalır öyle.	Kerem, Nehir, Ela
		~Fen, Türkçe ve Sosyal'de testleri artırsalar daha güzel olur. (neden test?) yazı yazınca daha çok zaman gidiyor ve elin yoruluyor. Ama testte direkt hem daha eğlenceli oluyor hem de daha kısa oluyor ve cevap anahtarını veriyor öğretmen. Artı eksi koyuyoruz yanlış olanları öğretmen açıklıyor. Mesela 1. Soru yanlış olanlar öğretmen ayağa kalksın diyor. Öyle daha keyifli oluyor çok. ~Ama içlerinde de test olsun. Bir yazı olsun yanında bir tane test olsun. Arkayı çevirelim, bir yazı olsun, yanında bir tane kendin yazma olsun.	Akif, Nehir. Mert
		~Grupla yapılan etkinlikler (olmalı)... Böyle kesip yapıştırma falan olsa...	İrem, Ela
		~Resimli, bulmacalı, boşluk doldurmalı... ~Birinde okuma, birinde eşleştirme, birinde doğru yanlış, birinde o metin hakkında test...	Elif, Erva Can
	Soru içeriği	~Bir etkinlik vardı. Deprem şeyi... Aranacak kişinin adı, numaraları filan... Bunu doldurun demiş. İlla dolduracaksınız! Şöyle: Bir kâğıdın üzerine aranacak kişinin adı numaraları filan doldurum demiş. Direkt ezberletseler daha güzel olabilir aslında. O kâğıt hep yanımızda olmayacak. Numaraları direkt ezberleyebiliriz.	Mete

~Matematik'teki problem şey olsun sürekli kendisi Akif
çözüyor ya. Bize çözdürmüyor ki kendisi çözüyor yani.
Zaten bir tanesini okusan bir ders saati geçiyor. Nasıl
çözeceğini filan anlatıyor yani baya çok uzun anlatıyor.
Bir sayfada anlatsın. Ama Matematik'te 5 yaprağa
sığdırdığı için problemleri, biz hemen 5 yaprak
geçiyoruz. 10 sayfa...

~Milli Mücadele gibi konularda "zamanda yolculuk
yapabilseydiniz hangi kahramanın yanına giderdiniz?"
gibi etkinlik...

~Türkçe kitabındaki bazı etkinlikler anlamsız oluyor. Ya Kerem
da çocukların anlayamadığı şeyleri söylüyorlar.
Bilmediğimiz kelimeler falan...

~Bence hazırlık çalışmalarını daha kısa yapmaları Kerem
lazım. Az soru değil ama kısa cevap verilen sorular
mesela olsa. Hazırlık çalışmaları bir konuda, diğer
metin başka bir konuda oluyor. O yüzden anlamlı
olmuyor.

~Daha çok örnekli ve resimli soru verilebilir belki. Erva

~Evimizin krokisini bakışını çizin... Bence o daha iyi. Emir
Bazı sayfalarda onun gibi olmasını isterim. (...)Mesela
kuşbakışını anlatıyor. Bir şeyin tepeden taslak
çizildiğini anlatıyor anlatıyor. Altına da sizin
mahallenizin, sokağın krokisini çizin diyor. Ben öyle
şeyleri daha çok beğeniyorum.

~Konuyla alakalı olmalı. İnci, Nehir

~Mesela şöyle bir soru geliyor: Metnin şeyi nedir?
Bunun yerine metni iyi okuyanları ayırt edebilmek için
içinden bir bilgi vereceksin orada. Çok anlaşılmayacak
o bilgi yani iyi okuduğunda anlaşılacak. Onu oraya
soru olarak verecekler ki o kişi artık onu iyi okumayı
öğrensın.

İşlev

~Güzel etkinlikler. Öğretici ve eğlendirici... Emir, Erva

~Etkinlikler daha eğlenceli daha güzel, öğretici, Erva, Elif
zekâmızı geliştirecek şekilde olmalı.

~Böyle bilgiyi verdi ya yanına bir tane oturtturmak için Nehir
bir şey vermiyorlar. Ta ünite sonuna kadar gidiyor. ...
Oysaki onun yanına iki üç tane test verseler... Sosyal
ve Fen'de.

~Ama bazılarını çok düşünmüyorum, yazıyorum. Çok Ela
eğlenceli değil. Bence bilgilendirici de değil çok fazla...
~Etkinlikleri çok hitap etmiyor bize. Yani çok
eğlendirmiyor bizi.

~Türkçe kitabında "sonraki derse hazırlık" diye bir şey Elif
var. Ama biraz gereksiz. Çünkü konuyu bilmeden öyle

		<i>bir şey yapınca anlamsız oluyor. Biraz daha az olsa iyi olur.</i>	
		<i>~Ondan sonra da daha bizim ilgimizi çekecek ve bilgileneceğimiz sorular hazırlayabilir bence.</i>	Ela
		<i>~Etkinlikler güzel ama dediğim gibi biraz daha eğlendirebilirdi.</i>	
Yazma yazma etkinlikleri		<i>~Bazen sürekli deftere yazın diyor. Üşeniyorum onu yazmaya.</i>	İnci, Emir, Can, Elif, Kerem, Mert
		<i>~Yazıyı yazıyorsun sonra diyelim ki bir gün sonra başka bir şey yazıyorsun. Sürekli sürekli yazmaya gerek yok bence. Bir gün yazdığında onu okuyabilirsin çalışabilirsin ama hep hep yazmaya gerek yok bence. Mesela bir gün yazdırttı. Üç dört gün sonra bir daha yazdırırsın.</i>	
		<i>~Bazılarını sevmiyorum.</i>	
		<i>~Türkçeyi pek sevmiyorum. Sayfalarda hep yazılar var.</i>	
		<i>~Metindeki bazı kelimelerin anlamlarını sözlükten bulup cümle yazın diyor. Onlar da güzel ama çok yazıyoruz.</i>	
		<i>~Bazen bir şiirin aynısını uzun uzun yazdırıyorlar onu beğenmiyorum.</i>	
Biçim	Etkinlik için ayrılan yerlerin özellikleri	<i>~Araba desenli, at desenli etkinlik olmalı. Motor filan da olur.</i>	Mert
		<i>~Konuyla ilgili çerçeve olsa...</i>	
		<i>~Daha düz olabilir bazı etkinlikler. Soluk renkli bir de biraz. Çok soluktu. Böyle beton rengi gibi bazıları. Bir de demir mavisi gibi.</i>	Mete
		<i>~Fen ve Matematik etkinlikleri güzel ama onları sürekli deftere yazmak zorunda kalıyoruz. Öğretmen bize kitabın üstüne yapabilirsiniz diyor. Bazen zorlanıyoruz, satır yetmiyor. Yazarken küçük yazmak zorunda kalıyoruz o da anlaşılıyor.</i>	Kerem, Erva
		<i>~Dikkat çekici olması açısından bence büyük harflerle yazılmalı.</i>	Emir, Ela
		<i>~Mesela bizden resim çizmemizi isterdi ve bu konuyla ilgili metin ya da şiir yazmamızı isterdi. Aslında veriyor ama öyle bir şey var. Daha çok olsun isterdim. Daha çok eğleneceğiz..</i>	
		<i>~1. Etkinlik, 2. Etkinlik yazıyor ya onlar birbirinden farklı olabilir. Mesela 1. Etkinlik yazıyor farklı bir şekilde, 2. Etkinlik kare mesela, diğeri başka, diğeri başka bir şey olabilir.</i>	Can

Tablo 4'teki yorumların dışında Mete, Nehir ve Elif isimli öğrenciler, Matematik ders kitabındaki etkinliklerin gereksiz uzun açıklamalar içerdiğini belirtmişlerdir. Mete isimli öğrenci bunun yanında

www.jret.org @ Her hakkı saklıdır. Dergide yayınlanan yazıların; intihal, etik ve diğer 153 tüm sorumluluğu yazara/yazarlara aittir.

etkinliklere bakılarak Sosyal Bilgiler ve Türkçe ders kitaplarının Matematik'e göre daha güzel olduğunu, İngilizce'de ise açıklamalara çok az yer verildiğini dile getirmiştir. Ayrıca Elif isimli öğrenci, en eğlenceli etkinliklere sahip olan ders kitabının İngilizce olduğunu belirtmiştir. Emir isimli öğrenci de etkinliklerin yanında bilgi kutucuklarından faydalandığını ve bu ipuçlarının öğrenmesini kolaylaştırdığını ifade etmiştir. Ela isimli öğrenci ise etkinliklere öğrencilerin metinle ilgili yorum yaptığı, eleştirebilecekleri bölümlerin ayrılacağını dile getirmiştir. Ayrıca etkinlikler hakkında Mete ve Kerem isimli öğrenciler ders kitaplarında bulunan araştırmaya yönelik etkinliklerde güvenilir site örneklerinin verilebileceğine değinmişlerdir.

Öğrencilerin etkinliklere ilişkin görüşleri incelendiğinde soru tiplerinde çeşitliliğin yapılması, zorluk düzeyinin orta derecede olması, soru içeriğinin amaca uygun, kısa, konu ve yaşantıyla ilgili olması gerektiğini belirttikleri görülmektedir. Görüşlerden hareketle ders kitaplarındaki yazı etkinliklerinin sevilmediği, en çok Fen Bilgisi kitabındaki etkinliklerin beğenildiği, öğrencilerin araştırmaya, deney ve uygulamaya yönelik etkinliklere daha çok ilgi gösterdiği ve bu tarz etkinliklerin artırılması görüşünde oldukları dikkat çekmektedir. Ayrıca öğrencilerden bazıları, yazılı etkinliklerdeki boşlukların yetersiz olduğunu ve gereğinden fazla büyük olduğu zamanlarda ise sıkıcı olarak algılandığını belirtmiştir. Bunun yanında bazı yazı yazma etkinliklerinin öğrenciler tarafından gereksiz ve anlamsız olarak algılandığı, öğretici olmadığı düşünüldüğü görülmektedir. Etkinliklerin biçimsel yönüne ilişkin açıklamalara bakıldığında ise bazı öğrencilerin etkinlikler için ayrılan kısımlardaki şekillerin konuyla ilgili desenlerden oluşması ve bu şekillerin renklendirilmesinde özen gösterilmesi gerektiğini vurguladıkları görülmektedir.

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemine ilişkin görüşlerin alınması için öğrencilere "Ders kitaplarındaki görseller hakkında ne düşünüyorsun?" ve "Sence ders kitaplarındaki görseller nasıl olmalı?" soruları yöneltilmiştir. Öğrencilerin cevapları Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5: Öğrencilere Göre Ders Kitapları: Görseller

Görseller	Kategoriler	Örnek öğrenci yorumları	Öğrenciler
Biçim/ Yapı	Renk	~Güzel ama biraz daha canlı olsalar... Soluk... ~Bazıları koyu oluyor. Biraz daha açık renkli olabilir.	Mert, Kerem, İrem, Can, Ela
		~Olayın gerçek renkleri kullanılabilir mesela. ~Grafikler renkli olmalı, çizimi daha iyi yansıtmalı.	Kerem İrem, Erva, Elif
	Görsel türü	~Derin detaylı konularda mesela Milli Mücadele gibi konularda gerçek vermeleri lazım ama atıyorum uydurma hayallerde ya da öyküler de çizim gibi resim kullanmaları lazım. ~Biraz gerçekçi... Hayali metinlerde biraz hayali olsun görseller. Ondan sonra biraz gerçekten olan çizim değil de fotoğrafla olan görseller olsun. ~Ama bazen de mesela Milli Mücadele ile ilgili MEB kitabında bir tane şiir okumuştum. Gerçek, düzgün bir şey verilmiş. O mesela çok güzeldi. Çünkü öyle önemli	Kerem, Nehir, Can, Elif

		<i>konuları daha çok önemli ciddi şeylerle verilmesini isterim.</i>	
		<i>~Gerçek değil de hayal görsel olmalı. Daha eğlenceli geliyor. Gerçekleri fotoğrafını çekip de yapıştırıyorlar ya. Öyle değil de daha çok çizimler olsa...</i>	İrem
		<i>~Hayalileri çok sevmiyorum ben. Gerçekler daha güzel bence. Hayaliler çok saçma geliyor çünkü.</i>	Emir, Elif, Akif
		<i>~Biraz karikatürle gerçek hayatın karışımı gibi olsa...</i>	İnci, Nehir
Düzen/ Tasarım		<i>~Bazı resimlerde hani hayali resimler çiziyorlar ya bazı yerleri beyaz kalıyor ya. Görsel varsa oraları da doldursunlar. ... Böyle hafif boyalarla kuru boyalarla bastırmadan resimlerin üstüne şiir mesela... Bir de metinle ilgili olsun.</i>	İrem
		<i>~Bazen resmi hafif çiziyorlar üstüne şiir veriyorlar. O biraz kafa karıştırıcı. Alttan resim, üstten şiir. Hafif hafif kalemle çizmişler üstüne şiir veriyorlar. Sevmiyorum.</i>	Emir
		<i>~Böyle bir yere şiiri verirsin, yan tarafında da diyelim ki çocuklar bahçede elma topladı, ağaç çizersin, gerçekçi fotoğraf koyarsın. Ya da hayali düşünüyorsun ama onu daha gerçekçi çizersin.</i>	
		<i>İlk başta resim olmamasına rağmen ilk baştaki içeriğe uygun olan resmi en sona koyuyorlar. Bence onu o resmi ilk resmi ilk başa koymaları, olayın heyecanlı kısımlarında ya da bilgilendirici kısımlarında resim kullanmaları lazım öyle düşünüyorum.</i>	Kerem
Sayı		<i>~Bir de biraz daha fotoğraf yerine yazı yazabilirler.</i>	Nehir, Elif
Boyut		<i>~Bence yani bazı metinlere göre çok büyük yapıyorlar. Onları küçültüp daha fazla resim koyabilirler. Ama küçük olanları da biraz büyültüp yani madem az resim koyacaklar, büyültüp onun dikkatimizi çekmesini sağlayabilirler.</i>	Ela
İçerik	Anlamlılık	<i>~Saçma geliyor bazıları. Matematikle Türkçede...</i>	Mert, Nehir, Akif
		<i>~Ters olmalı. Mesela bulutun üstünde tavşan gibi saçma yerlerde bazı şeyler olmalı. Mesela ağacın üstünde yıldız olabilir. Evin üstünde geometrik cisimler...</i>	İrem
		<i>~Mesela renkleri (görselleri kastediyor) farklı olsun. Güneşin rengi sarıysa pembe falan olsun. ... Daha renkleri farklı olur, daha dikkat çekici olur.</i>	
		<i>~Bazen arasında ne olduğu belli olmayan görseller var. Onlar da çok küçük olduğu için, -renk vermediği için- bazıları anlaşılmıyor. Onun dışında iyi.</i>	İnci, Erva

		~Eskiden hayat bilgisi vardı ya onda resimleri alakasız geliyordu. Şimdi daha gerçekçi daha güzel.	Emir
Unsurlar		~Biraz daha çiçekli, teknoloji yerine eski gelenekler olsa, at arabası olsa... ~Grafikler güzel olabiliyor.	Mert Nehir
Uyumlu olma		~Bazı resimler şiiri ya da hikâyeyi yansıtmıyor. ~Konuyla alakalı olmalı. ~O bahsettiğim Nasrettin Hoca şiiri var ya. Orada bir resim vardı bir yandan alakasızdı. Sadece ayakta durmuş Nasreddin Hoca karşısında iki adam arkasında da karısı duruyor Nasreddin Hoca'nın da ağzı açık. Bir anlam ifade etmiyor. Mesela konuşma baloncukları yapsalardı. Şöyle... (Hikâyeyi anlatıyor). Çok alakasızdı resim.	İrem, Nehir, Ela, Mete, Elif
İşlev	Öğreticilik/ İlgi çekicilik	~Mesela bilmediğimiz kelimelere sözlükten bakmak yerine bir tane resim koyabilirler. Daha hatırlatıcı olur. ~Okumayla resim ve fotoğraf karışık vermeleri daha güzel oluyor. Hep öyle olmasını istiyorum. Tek yazı olmasın. ~Mesela Sosyal'de Mardin Kalesi miydi Evleri miydi onunla ilgili şey veriyordu. Bence resim vermesi iyi olmuş. Bir yandan görebiliyorsun. Sadece bilgisini almıyorsun. Mesela farklı düşünebilirler okuyunca. ~Daha öğretici, daha ilgi çekici (olmalı)... ~Güzel dikkatimizi çekiyor, onları okumak istiyoruz bir an önce. Daha çok okuma isteğimiz geliyor mesela. ~Resimler ilgi çekip daha iyi bakmasını sağlıyor. ~Fen'de böyle deney yapıyorlar, bize gösteriyorlar. Benim dikkatimi çekiyor. Sosyalde de bazı zamanlar öyle oluyor. ~Belli olmuyor bazıları ama yine de güzel, ilgi çekici oluyor. Fen de iyi.	İnci Emir, Ela, Mete Emir Erva, Akif Erva Akif

Tablo 5'teki yorumlara ek olarak Mete isimli öğrenci, ders kitaplarındaki başlığı veya yönergesi olmayan resimlerin gereksiz olduğunu, bu durumla genellikle İngilizce ders kitaplarında karşılaştığını ve genellikle verilen dinleme metinleriyle alakasız tasarlandığını dile getirmiştir. Öğrencilerin görsellere ilişkin görüşleri incelendiğinde görsellerin olması, görsellerde kullanılan renklerin daha canlı, konuyla uygun olması, daha anlamlı resimlerin yer alması ve resim boyutlarının metne göre düzenlenmesi gerektiği konusunda hemfikir oldukları görülmektedir. Öğrencilerin hayalî ve gerçek resim seçilmesi, görsellerin sayısı ve metnin fonunda resim olması konularında farklı görüşlere sahip olduğu anlaşılmaktadır. Konuya ilişkin görüşler arasında görsellerin anlamsız ve saçma olması, eski geleneklerle ilgili görsellerin de yer alması, karikatür ve gerçek hayatın birleştiği resimlere yer verilmesi gibi farklı yorumlar dikkat çekmektedir.

Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt problemine ilişkin görüşlerin alınması için öğrencilere "Ders kitaplarındaki yazıların büyüklüğü hakkında ne düşünüyorsun?", "Ders kitaplarındaki yazı tipi hakkında ne düşünüyorsun?" ve "Ders kitaplarındaki yazı büyüklüğü ve yazı tipi sence nasıl olmalı?" soruları yöneltilmiştir. Öğrencilerin cevapları Tablo 6 ve Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 6: Öğrencilere Göre Ders Kitapları: Puntolar

Puntolar	Öğrenci Yorumları	Öğrenciler
Boyut	~Biraz büyük olmasını isterdim. Ben bazen okuyamıyorum.	Mert, Erva
	~Bazı sayfalardaki yazıları küçük veriyorlar. Tam okuyamadığım oluyor.	
	~İyi bence.	Kerem, İnci, İrem,
	~Bence iyi, uygun. Daha küçük olmamalı çünkü o zaman okuyamıyoruz. Büyük olunca da sayfalara sığmıyor.	Emir, Can, Mete, Elif, Akif, Ela
	~Yazılar biz büyüdükçe küçülüyor dikkatimi çektir ve bir yandan daha iyi daha çok yazı sığdırabiliyorlar.	
	~İki sayfaya şey yapıyorlar. Birinci sayfayı çeviriyorsun çeviriyorsun çeviriyorsun... Onun yerine yazıları biraz daha küçültüp bir sayfaya sığdırabilirler. En azından kitap daha hem aynı kalınlıkta olur. Hem de daha çok bilgi içerir.	Nehir

Öğrencilerin ders kitaplarındaki puntolara ilişkin görüşleri incelendiğinde puntoları genel olarak beğendikleri, daha küçük yazı puntoları ile daha fazla bilgi yazılabileceğini belirttikleri görülmektedir. Ayrıca iki öğrenci ders kitabındaki bazı yerlerde küçük punto kullanıldığı için okuyamadıklarını ifade etmiştir.

Tablo 7: Öğrencilere Göre Ders Kitapları: Yazı tipi

Yazı tipi	Öğrenci Yorumları	Öğrenciler
Diğer	~Tipi bazılarınıninki kötü. Yumuşak g'nin uzun çizgisini kısa yapıyorlar bazıları. Bazıları tek nokta koyup geçiyorlar.	Mert
	~İyi bence.	Kerem, İnci, İrem, Nehir, Can, Mete, Elif
Farklı yazı tipleri	~Biraz daha ilgi çekici olabilirdi. Yani şey şekilli filan (olabilir). Mesela bazı yazı türlerinde üç boyutlu çiziyorlar. Onlar verilebilir.	İnci
	~Yazı tipi belki daha el yazısı gibi olabilir. Daha eğlenceli daha güzel olurdu belki.	İrem, Ela, Erva
	~Yazı tipi de el yazısı mesela, bir şiir el yazısıyla yazılabilirdi. Yani daha dikkat çekici ve eğlenceli olurdu.	
	~Böyle önemli yerleri hem el yazısı hem de renk verseler daha iyi olur. Hem orası önemli bir yer olduğu da vurgulansın diye.	

	~Yazı tipi de ona ben olsam telefonlarda ayarlayabiliyorsun ya el yazısı gibi olan. Böyle daha güzel, süslemeli filan yapardım. Bunu sorularda yapardım mesela. Ondan sonra hani "yandaki resimdeki gibi" diye başlıyor ya bazı paragraflar onlarda yapardım. Bir de etkinlik yapalım bölümleri oluyor oralarda yapardım.	Akif
Büyük harf	~Ben en çok böyle büyük harflerle yazılan şiirleri falan beğeniyorum. Bence öyle yazılsa daha eğlenceli olur. Dikkat çekmesi açısından...	Emir

Tablo 7'de görüldüğü üzere ders kitaplarındaki yazı tiplerinin çoğu öğrenci tarafından beğenildiği görülmektedir. Ayrıca bazı öğrenciler kitaplarda el yazısı, üç boyutlu ve şekilli yazı tiplerine de yer verilebileceğini belirtmişlerdir.

Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın yedinci alt problemine ilişkin görüşlerin alınması için öğrencilere "Ders kitaplarının sayfa düzenleri hakkında ne düşünüyorsun?" ve "Sence ders kitaplarının sayfa düzenleri nasıl olmalı?" soruları yöneltilmiştir. Öğrencilerin cevapları Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8: Öğrencilere Göre Ders Kitapları: Sayfa Düzeni

Sayfa Düzeni	Öğrenci Yorumları	Öğrenciler
Kâğıt özelliği	~Bazıları değişik şeffaf olabilirdi. Arkasını gösteren, değişik şekilde...	Mert
	~Büyük ve geniş yapardım ben. A3 kadar bir kâğıt gibi olsaydı parçalı olmazdı. Parça parça olunca sıkıcı oluyor. (Metin etkinlik tek bir sayfada yani)	Mert, Nehir
	~Açılabilir kapaklı şeyler olsaydı. Ünitelerin adını falan kapağı açarak baksaydık.	İrem
Etkinlik	~Hayal gücüne göre bazı sayfalar değişik olmalı mesela. Hep kare kare verildi ya bir tane de dikdörtgen üçgen olarak verilebilir sayfalar. Ama böyle elli sayfada bir falan. Diğerleri normal boyutunda devam etsin. (...)Mesela etkinlik olsun o da onun kitap sayfası gibi bir şey olsun. Eğer ki yazma şeyleri vereceklerse mesela o üçgen şeklindeki kâğıtlara versinler.	Nehir
	~Üst tarafta etkinlik kısmı oluyor ya onu yukarıya değil de en alta koysalar daha iyi olurdu en alta. Çünkü ilk önce konuyu bir pekiştirelim sonra o etkinlikleri yapalım.	İrem, Elif
Görseller	~Etkinlikleri sayfanın sonuna alırdım. Böyle başlarda örnek gibi bir şeyler olurdu. Altında yazı olurdu. Sonra da etkinlik olurdu.	Elif
	~Üstte şiir olsaydı altta resim, şiirin altında bir tane şairle bilgi sonra da resim olsaydı. Daha iyi olurdu. Çünkü ilk önce şiiri okurlardı. Bir bakarlardı resme daha iyi anlardı. ... Resme merak eden baksa...	İrem,
	~Bazı metinlerde şiirlerde falan kısa şiirlerde bir sayfada arkasına uygun bir resim koyuyorlar ya bence öyle olmalı.	Kerem
	~Biraz daha küçük küçük ama bir sürü resim koysalar.	Elif

	~Görsellerin büyüklüğü mesela diyelim ki metin şu kadar (bir karış gösteriyor) vermiş, resmi de onun boyutlarında versin ya da daha küçük olsun.	Emir, Mete
	~En yukarıya resim koyup bu tarafa resim koyup bu tarafa yazı koyabilirdi. Resimleri bir yerde toplayıp, yazıları da bir bölüme toplayabilirdi.	Ela
Sayfa boşluğu	~Metinler sayfanın bir parmak boşluğundan yazılmalı, sona kadar getirilmeli. Boşluk kalmasın israf olmasın bence.	Kerem, Nehir, Elif,
	~Boşluklar gereksiz olmayan resimlerle doldurulabilir.	Kerem, Elif
İşleve yönelik	~Mesela kitabı okudum okudum özel bir yazı yazdım mesela, onu içine koyabileyim. Onun için belki küçük bir dosya olabilir. Kitabın sonunda verilir. Açtığında bulman zor olmaz o zaman.	Nehir
	~Bilgi veren kutucuklar... Çocuk diyelim ki bölme işlemi yapıyor çocuk, onu bir tane soru baloncuğu oluşturmuş, anlata anlata kendisi yapıyor. Böyle bilgilendirici resim olmasını isterdim.	Emir
Diğer	~ Güzel bence.	İnci, Can, Erva, Akif
	~Alışılmış bir düzen varken neden yan (sayfa) veriyorlar anlayabilmiş değilim. Bana biraz değişik ve karmaşık geliyor.	Nehir,
	~Uçlarına kenarlarına çok desen yapıyorlar. Dikkatimi dağıtıyor. Niye yapıyorlar anlamıyorum.	Elif
	~Bazı zamanları kapanıyor. Sayfa kayboluyor.	Erva
	~Bazen metinlerin bir kısmını bir katasını mesela veriyor. Diğerini çapraz veriyor. Çaprazda da değil de iki yerde yazabilir. (İki sütun).	Emir

Tablo 8'deki yorumlar dışında Mete isimli öğrenci, Sosyal Bilgiler ve İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi ders kitaplarının sayfa düzenlerini beğenmediğini, alakasız konulara tek bir sayfada yer verildiği için düzensiz görüldüğünü dile getirmiştir. Öğrenciler, sayfa düzenleriyle ilgili kâğıt özelliklerinin A3 boyutunda, şeffaf, açılabilir kapaklı, farklı şekillerde basılabileceğinden bahsetmişlerdir. A3 boyutuyla ilgili yorum yapan öğrenciye nedeni sorulduğunda metin ve etkinliklerin tek bir sayfada olabileceğini belirtmiştir. Etkinliklerle ilgili ise öğrenciler etkinliklerin daha çok konu anlatımının ardından verilmesi gerektiğini, resimlerin boyutunun metinlere uygun şekilde olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Sayfa boşluklarıyla ilgili gereksiz boşlukların resim veya yazılarla doldurması gerektiğini dile getirmişlerdir. Bunların yanında bir öğrenci kafa karışıklığı oluşturması sebebiyle sayfa düzenin yan sayfa şeklinde olmaması ve kitapların kenarlarındaki desenlerin yer almaması gerektiğini vurgulamıştır.

Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın sekizinci alt problemine ilişkin görüşlerin alınması için öğrencilere "Ders kitaplarının boyutu hakkında ne düşünüyorsunuz?" ve "Ders kitaplarının boyutları sence nasıl olmalıdır?" soruları yöneltilmiştir. Öğrencilerin cevapları Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9: Öğrencilere Göre Ders Kitapları: Kitapların Boyutu

Kitapların boyutu	Kategoriler	Örnek öğrenci yorumları	Öğrenciler
Özellik	Büyük olmalı	~ <i>Biraz daha büyük olsaydı iyiydi. ... Çünkü daha uzun yazarlardı. Bir metni bir tane yere sığdırabilirlerdi. Böyle 25 soruluk bir şeyi sığdırabilirlerdi.</i> ~ <i>A3 yapsalar bir büyüğü daha iyi olurdu. A3 veya A2 olsaydı ince olacağı için çantalara sığacak şekilde yapılsaydı hem çok ağırlığı olmazdı hem de bir sayfaya bir sürü şey sığdırırdık.</i>	Mert, Erva Akif
	Aynı kalabilir	~ <i>İyi bence.</i>	Kerem, İrem, Emir, Ela
	İncelik	~ <i>Sadece biraz daha ince olabilirdi kitap.</i>	İnci, Akif
	Kalınlık	~ <i>Tam bilgiyi vereceklerse sayfa sayısını çoğaltabilirler.</i> ~ <i>Sosyal biraz daha kalın olabilirdi.</i>	Nehir, Erva, Elif
	Eşit boy	~ <i>Tüm kitaplar aynı boyda olmalı yan yana koyduğumuzda...</i>	Can
	Küçük olmalı	~ <i>Biraz daha küçültülebilir. Sığmıyor. 2-3 cm küçültülebilir.</i> ~ <i>Küçük test kitapları yaptım. Onun cebimize sığabileceği kadar...</i>	Mete Erva

Öğrenciler, ders kitaplarına ilişkin yorumlarında genel olarak ders kitaplarının boyutlarını beğendiklerini, büyüklüğü ve kalınlığı hakkında içeriğe ve işleve göre değiştirilebileceğini belirtmiştir. Ders kitaplarının boyutları, öğrenciler tarafından az eleştirilen unsurlardan biri olmuştur.

Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dokuzuncu alt problemine ilişkin görüşlerin alınması için öğrencilerden hayallerindeki ders kitabıyla ilgili bir resim yapmaları istenmiştir. Öğrencilerin resim ve yorumları Şekil 1-9'da sunulmuştur.

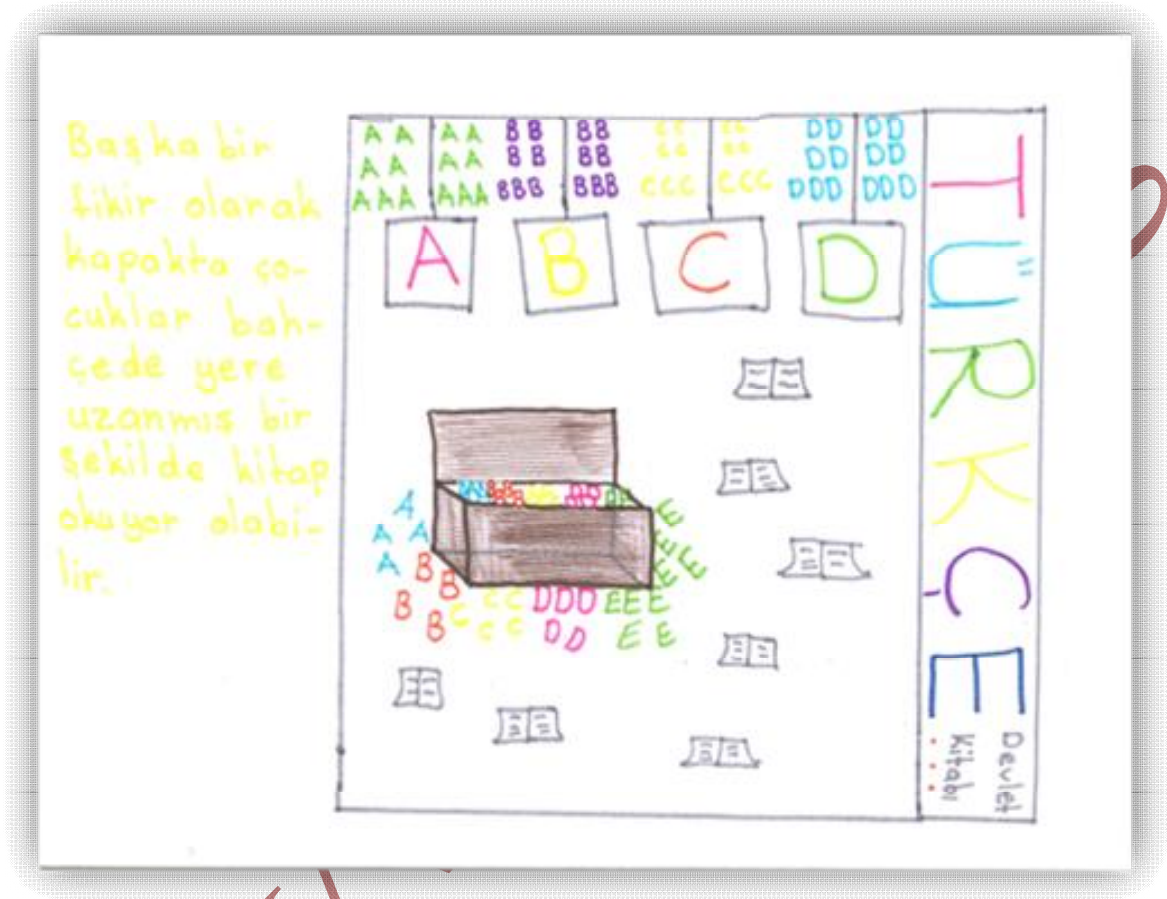

Şekil 1: Emir isimli öğrencinin çizimi

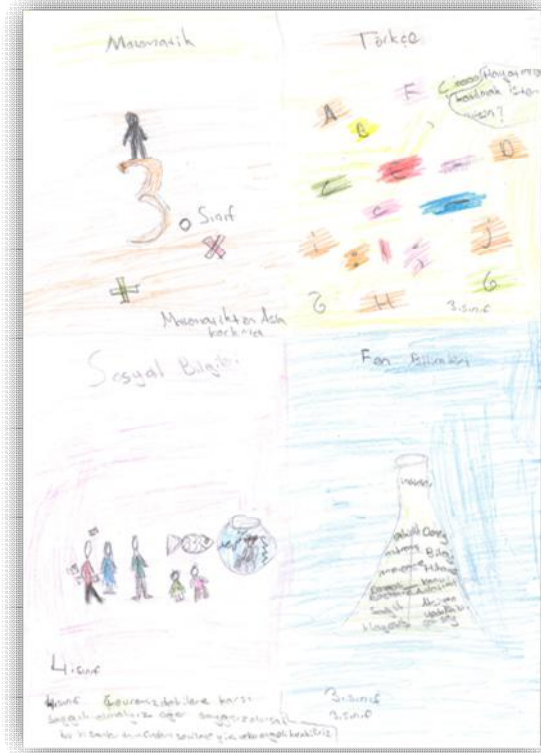
Şekil 2: Kerem isimli öğrencinin çizimi

Emir ve Kerem isimli öğrencilerle yapılan görüşmelerde kitap kapağı tasarımlarının ağırlıklı olarak kitabın içeriğini yansıtmaması gerektiğini savunmuş; kapaklarda tema veya konularla ilgili resimlerin yer alması gerektiğini ifade etmişlerdir. Her iki öğrenci de resim yapma yönergelerinin ardından ders kitabı kapağı çizmişler ve açıklamalarıyla tutarlı bir şekilde çizim yapmışlardır. Kerem isimli öğrenci, Şekil 2'de görüldüğü üzere çizimlerinin anlaşılmasını ihtimaline karşı çizdiklerinin altına nesnenin ismini yazmıştır. Yorumlama esnasında çizdiği kutucuk sayısının dersteki ünite veya konu sayısına göre düzenlenebileceğini ifade etmiştir. Şekil 1'de resmi yer alan Emir ile Akif isimli öğrenci aynı görüşte bir ders kitabı kapağı tasarlamıştır. Akif, çiçek çizerek her bir yaprağına dersle ilgili ünitelere yönelik resimlerin yer alması gerektiğini, bu şekilde daha anlamlı olacağını ve diğer dersler için de böyle olması gerektiğini ifade etmiştir.

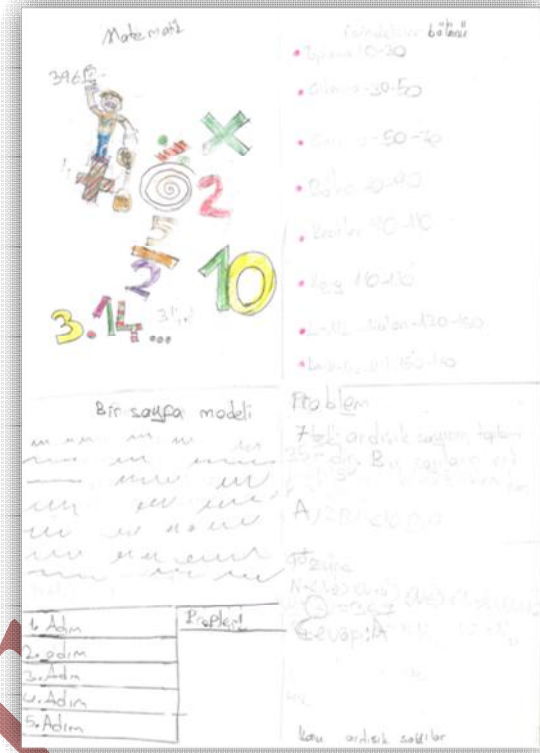

Şekil 3: Ela isimli öğrencinin çizimi

Ela isimli öğrenci, çizim yönergesinde Şekil 3'te yer alan bir kapak resmi tasarlamış ve öneride bulunmuştur. Öğrenciye neden böyle bir resim çizdiği sorulduğunda ise Türkçe dersinin öğrenciler için bir hazine gibi olduğunu düşündüğünü ve düşüncesini bu şekilde yansıttığını ifade etmiştir.

Şekil 4: İrem isimli öğrencinin çizimi

Şekil 5: Mete isimli öğrencinin çizimi

İrem isimli öğrenci resim yönergesinin ardından dört derse yönelik ders kitabı tasarlamıştır. Çiziminde her dersin kapak tasarımında içeriğe uygun olacak şekilde öğrencilerin ilgisini çekmek amacıyla bir mesaj verdiğini ve bu mesajı yazılı konuşmalarla belirttiğini ifade etmiştir.

Mete isimli öğrenci ise çiziminde ders kapağına, kitabın içindekiler sayfasına ve bir sayfa örneğine yönelik çizim yapmıştır. Çizimindeki ders kitabı kapağındaki girdap şeklini öğrencilere matematiğin kendini içine alan yapısına yönelik bir mesaj verdiğini ifade etmiştir. Diğer resimlerde ise içeriği yansıtan bir kapak resmi oluşturmaya çalıştığını ve sayfa düzeniyle ilgili çizimlere yer verdiğini dile getirmiştir.

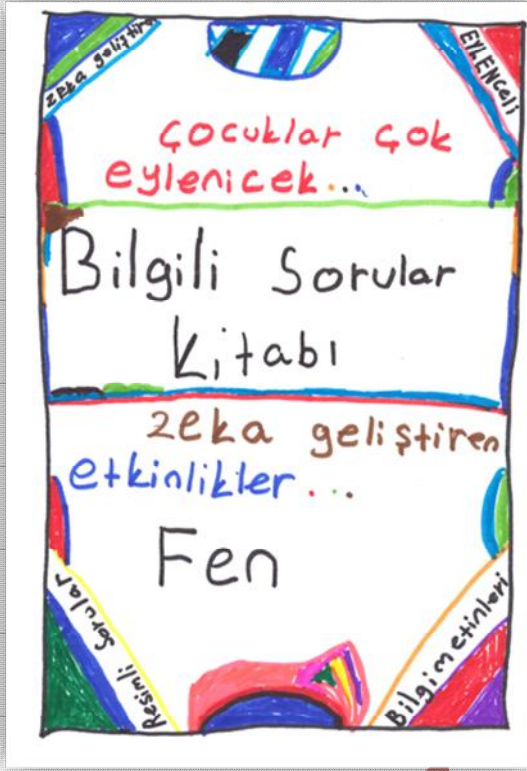
Şekil 6: İnci isimli öğrencinin çizimi

Şekil 7: Can isimli öğrencinin çizimi

İnci isimli öğrenci resim yönergesine ilişkin Türkçe ders kitabına ait Şekil 6'da yer alan kapak resmini çizmiştir. Ayrıca görüşme esnasında görseller hakkında tezatlıkların ve anlamsız renklerin yer almasıyla ilgili yorumlar yapan İnci, kendi resminde de bulutun üstünde yer alan elma, mor güneş, çatının üstündeki geometrik şekiller ve ağacın üstündeki yıldız figürleriyle anlamsız, saçma renk-resim eşleştirmelerinin öğrencilerin dikkatini çekebileceğini vurgulamıştır.

Can isimli öğrenci ise Matematik kitabına ilişkin Şekil 7'de görüldüğü üzere kapak resmi çizmiş ve kitabın üzerinde derse ilişkin öğelerin vurgulanması gerektiğini düşündüğünü, bu nedenle böyle bir resim oluşturduğunu ifade etmiştir. Ayrıca ders kitabının boyutu ve yapısı değişmeyecek şekilde kenarlarının bu şekilde olabileceğini belirtmiştir.

Şekil 8: Erva isimli öğrencinin çizimi

Şekil 9: Elif isimli öğrencinin çizimi

Erva isimli öğrenci ders kitaplarıyla ilgili kapak tasarımına ilişkin Şekil 8'de yer alan resim yapmış, çeşitli renklerle süslenmesi gerektiğini vurgulayarak çizimini gerçekleştirmiştir. Öğrencinin ilgisini kitaba çekmek için böyle bir kapak tasarımının yapılabileceğini dile getirmiştir. Elif isimli öğrenci ise Şekil 9'da görüldüğü üzere Türkçe ders kitabı kapağı tasarlayarak öğrencilerin içindekilerle ilgili bilgilenmesinin o derse karşı daha istekli yaklaşmasının sağlanabileceğini vurgulamıştır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin ders kitaplarındaki bazı unsurlara ilişkin görüşleri incelenmiştir. Öğrenciler ağırlıklı olarak dördüncü sınıflar için yazılan Türkçe, Fen, Sosyal Bilgiler ve Matematik ders kitapları hakkında yorum yapmıştır. Öğrencilerin ders kitaplarıyla ilgili eleştirdiği birçok unsurun olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmada öğrenciler ders kitaplarının ön kapak tasarımı hakkında içeriği yansıtma, canlı ve parlak renk kullanma, ilgi çekici resim veya bilgiye yerme gibi uygulamalarla ders kitaplarının daha uygun ve öğrencilere yönelik olacağını ifade etmişlerdir. Bunun yanında kapak kalitesinin artırılacağına yönelik öneride bulunan öğrenciler de olmuştur. Öğrencilerin ders kitaplarının kapak tasarımlarına dair yorumlarına bakıldığında genel olarak Matematik ve Türkçe kitaplarının beğenilmediği, Fen ve Sosyal

www.jret.org @ Her hakkı saklıdır. Dergide yayınlanan yazıların; intihal, etik ve diğer 165 tüm sorumluluğu yazara/yazarlara aittir.

Bilgiler kitaplarının kapak tasarımları beğenildiği görülmektedir. Arka kapak tasarımı hakkında ise öğrencilerden yalnızca dördü yorum yapmış, diğer öğrenciler dikkat etmediklerini dile getirmişlerdir. Öğrencilerin ders kitaplarının kapak tasarımlarında aradığı unsurlar Atmaca, Aslan ve Kaptan (2008) tarafından belirtilen tasarım özellikleriyle paralellik göstermektedir. Kapaklara ilişkin bulgular öğrencilerin bu konuda fiziksel görünüme önem verdiklerini göstermektedir. Öğrencilerin çizimlerine bakıldığında ise tüm öğrencilerin ders kitaplarının kapaklarıyla ilgili resim yaptıkları ve resimlerinde yorumlarla tutarlı oldukları görülmektedir. Öğrencilerin yorumlarından hareketle kapaklarda estetik ve ilgi çekici olma durumlarını ön plana almalarına karşın Uçar ve Somuncuoğlu Özerbaş (2016) tarafından yapılan bir çalışmaya katılan öğretmenlerin ders kapaklarıyla ilgili estetik ve ilgi çekiciliğe en az değinmiş olmaları, öğretmen ve öğrenci yaklaşımı arasındaki tezatlığı ortaya çıkarmaktadır.

Ders kitaplarının öğreticilik vasfını yazılı olarak kanıtlayan parçalarından biri metinlerdir. Metinler, ana dili öğretiminde temel dil becerilerinin gelişmesinde etkili rol oynar ve bu nedenle niteliklerine dikkat edilmesi gerekmektedir (Türkben, 2019). Öğrencilere öğrenim sürecinde okutulacak olan metinlerin çocuğa görelilik ilkesi esas alınarak özenle seçilmesi gerekmektedir (Canlı, 2014). Ağırlıklı olarak Türkçe ders kitaplarında yer alsa da her kitapta karşılaşılması mümkün olan metinler, öğrenciler tarafından en fazla eleştiriye maruz kalan konulardan biri olmuştur. Öğrencilerin yorumları, metinlerdeki tür, içerik ve yapı bakımından olumsuz tutumlara sahip olduklarını göstermiştir. Yorumlarında metin tasarım ilkelerinin (Alpan, 2008) neredeyse tamamına değindikleri görülmüştür. Öğrenciler, ders kitaplarındaki metinlerin; seviye bakımından uygun olmayan, gerektiği ölçüde detay ve tutarlı bilgi vermeyen, yer yer sıkıcı, konu bütünlüğünü esas almayan, başlığıyla uyumsuz, uzun ve saçma bir kurguya sahip olduğunu belirtmişlerdir. Bunun yanında metinlerin türleri, konusu, düzeni ve bir metne erişilmesi hakkında önerilerde bulunmuşlardır. Bu anlamda öğrencilerin metinlere ilişkin olumsuz yorumları, yapılan bir çalışmada (Kadioğlu, 2017) ortaya çıkarılan metinlerin niteliksel özelliklerindeki eksikliklerle uyumludur. Öğrencilerin bu yorumları, ders kitaplarındaki metinlerin işlevleri ve hedefe uygunluğu açısından gözden geçirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Etkinliklerle ilgili öğrenciler, ders kitaplarındaki soru tiplerine, içeriğine ve etkinliklerin verilmiş şekline göre yorumlarda bulunmuşlardır. Etkinliklerdeki soru tiplerinin birbirini tekrar etmesi yerine çeşitli soru teknikleriyle uygulamaya ve araştırmaya yönelik düzenlenmesi, etkinlik örneklerinin daha kısa ve anlamlı açıklamalarla yazılması, daha eğlenceli etkinliklere yer verilmesi gerektiğini dile getirmişlerdir. Ayrıca yorumlarında etkinlikler için ayrılan kısımlarda biçimsel yönden çeşitlilik aradıkları ve yazı yazmaya karşı olumsuz tutuma sahip oldukları görülmüştür. Öğrencilerin yorumları, alanyazındaki bazı çalışmalarda (Aşılardan, 2018; Ulum ve Taşkaya, 2018) ulaşılan dördüncü sınıf ders kitaplarındaki bazı soruların; üst düzey becerileri ölçmediği, anlaşılmadığı, ilkelere uygun şekilde hazırlanmadığı bulguları ile paralellik göstermektedir. Öğrencilerin etkinliklere yönelik değindikleri bir diğer nokta da soruların sürekli metin içinden olmasıdır. Bu yorumları da alanyazındaki araştırmalarla (Çeliktürk Sezgin ve Gedikoğlu Özilhan, 2019; Kutlu, 1999) desteklenmektedir.

Görseller, öğrencileri düşünmeye teşvik etme, içeriğin anlaşılmasını kolaylaştırma gibi rolleri üstlenmesi sebebiyle öğrenciler için hazırlanan kitaplarda görsellerin; içeriği destekleme, anlamlı ve anlaşılır olma, içeriğe uyum sağlama, uygun yerde ve boyutta yer alma, renk açısından uyumlu ve estetik olma özelliklerini taşıması gerekmektedir (Şahin, 2014). Buna uygun olarak çalışmaya katılan öğrenciler, ders kitaplarındaki görsellerde genel olarak cansız renkler kullanıldığı, uygun yerlere ve uygun ölçüde düzenlenmesi, içerikle uygun tasarlanması gerektiğini dile getirilmiştir. Uyum konusunda öğrenciler tarafından Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi derslerinin diğer derslere göre daha çok beğenildiği göze

çarpmaktadır. Öğrencilerin bu konuya ilişkin yorumları, Mazlum ve Mazlum (2016) tarafından yapılan bir araştırmadaki öğretmen görüşleri ile paralellik göstermektedir.

Ders kitaplarındaki biçimsel özellikler ele alındığında yazı tipi ve puntosu öğrenme sürecindeki etkenlerden biridir. Bir kâğıt üzerindeki unsurlar önce şekil ve renk daha sonra ise metin ve yazı olarak algılanır ve bu nedenle ders kitaplarındaki yazı tasarımı hedef kitleye uygun, okuma kolaylığı sağlayan, gerekli vurgulama ve renklerle anlamayı destekleyen yapıda tasarlanmalıdır (Güvendi Kaptan ve Kaptan, 2004). Bulgulara göre ders kitaplarındaki yazı tipi ve boyutlarının öğrenciler tarafından genel olarak beğenildiği görülmektedir. Öğrenciler, yazı tipleriyle ilgili farklılıklar eklenebileceğini bu şekilde kitapların daha ilgi çekici hâle getirilebileceğini belirtmişlerdir. Biçimsel özelliklerden biri olan sayfa düzenleriyle ilgili yorumlarında ise kâğıt özelliklerinin daha işlevsel ve ilgi çekici olabileceğine, etkinliklerin, görsellerin sayfadaki yerlerine ve sayfa boşluklarına yönelik önerilerde bulunduğu görülmektedir. Öğrencilerin bu farklılık arayışı, girinti ve çıkıntılarla, sütunlarda yapılacak düzenlemelerle, metinlerin-etkinliklerin kutucuk içinde verilmesiyle, metin fon arasındaki uyumlu renklerle, başlıklarımda aşamalı sistemle hazırlanmasıyla sağlanabilir (Alpan, 2008).

Kitapların biçimsel özelliklerinden biri boyutudur. Kitaplardaki boyut, metnin, görselin sunumunu, yazı tipini, satır aralıklarını ve içerik-hedef iletişimini etkiler ve bu nedenle estetik açıdan önem taşımaktadır (Hartley, 1990). Güvendi Kaptan ve Kaptan (2004) ders kitaplarının boyutlarının içerik ve hedef kitleye uygun olarak belirlenmesi gerektiğini ancak Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu tarafınca belirlenen ölçülerin bu durumun gözetilmesine engel olduğunu belirtmektedir. Öğrenciler ders kitaplarının boyutuyla ilgili genel olarak eleştiri yapmamış ve beğendiklerini dile getirmişlerdir. Büyüklük konusunda farklı düşüncelere sahip olan öğrenciler ise içerik ve taşıma açısından gerekçelerle düşüncelerini ifade etmiştir.

Öğrencilerin yorum yaparken en az eleştirdikleri kısım temalar olmuştur. Öğrencilerden bazıları temalar hakkında hiç yorum yapmamış ve bu konuya dair bir fikir sahibi olmadıklarını ifade etmişlerdir. Yorum yapan öğrenciler ise oyun, uzay ve çeşitli gelişimlerin tanıtıldığı temaların eklenebileceğini, temalardaki sıralamaların ve temaların tanıtıldığı görsellerin düzenlenmesi gerektiğine yönelik önerilerde bulunmuşlardır.

Sonuç olarak ders kitaplarının amaca hizmet etmesinde öğrencilerin ilgi ve isteklerine karşılık vermesi ve seviyelerine uygun olması önem taşımaktadır. Çünkü ders hedeflerinin gerçekleşmesi, öğretmen ve öğrencilerin kitapla etkileşim hâlinde olmasından (Valverde, Bianchi, Wolfe, Schmidt & Houang, 2002) ve öğrencilerin başka biri olmadan ders kitaplarıyla iletişim kurabilmesinden (Milligan, Koornhof, Sapire & Tikly, 2019). Bu bağlamda yürütülen çalışmada öğrenci görüşleri alınarak öğrencilerin bakış açısıyla kitaplar hakkında bilgi edinilmiştir. Geçmiş yıllardaki ilkökul birinci kademe ders kitaplarıyla ilgili yapılan araştırmalarda (İnan Yıldız ve Baş, 2015; Karatay ve Pektaş, 2012; Şahin, 2012; Batur, 2010; Demir, 2008; Dursun ve Eşgi, 2008; Kasapoğlu, 2007; Kayıkcı, 2006; Karababa, 2005; Keser, 2004) tespit edilen birçok problemin günümüz ders kitaplarında da devam ettiği görülmektedir.

Çalışmanın sonuçları ışığında, ders kitaplarının tasarımında öğrencilerin seviyesine uygun olması ve öğrencilere hitap etmesi açısından öğrencilerin merak duygusunu güdüleyen ve ilgi çeken unsurların tespit edilmesine yönelik araştırmalar yapılması önerilebilir. Daha büyük sayıda örneklem grubuyla ve ders kitaplarının değişim sürecinde ilkökul öğrencileri ve öğretmenlerinin düşüncelerinin ortaya çıkarılmasıyla ilgili daha kapsamlı araştırmaların yapılması önerilebilir. Ayrıca alan yazın incelendiğinde

daha çok Türkçe ders kitaplarına ağırlık verildiği dikkat çekmektedir. Bu nedenle diğer ders kitaplarıyla ilgili çalışmaların yapılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

Alpan, G. (2008). Ders kitaplarındaki metin tasarımı. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 6(1), 107-134.

Aslan, C. ve Doğu, Y. (2015). Öğrencilerin ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki metinlere ilişkin görüşleri. Journal of Academic Studies, 17(67), 1-29.

Aşlıayan, Z. (2018). İlkokul ders kitaplarında yer alan ünite değerlendirme sorularının psikometrik özellikler açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rize.

Atmaca, S., Aslan, F. ve Kaptan, F. (2008). İlköğretim ders kitaplarını incelemek için bir ölçüt listesinin incelenmesi. Çağdaş Eğitim Dergisi. 33(356), 22 -30.

Ayçiçeği, A. ve Oktay, A. (1996). İlkokul ve ortaokul ders kitaplarının fiziksel özelliklerinin incelenmesi. M.Ü. Atatürk Eğitim Fakóltesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 8, 33-40.

Aytaçlı, B. (2012). Durum çalışmasına ayrıntılı bir bakış. Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 3(1), 1-9.

Baki, Y. (2019). Türkçe dersi 8. sınıf kitabındaki metinlerin okunabilirliği. Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi, 5(1), 30-46.

Baş, B. ve İnan-Yıldız, F. (2015). 2. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerin okunabilirlik açısından incelenmesi. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Dergisi, 11(1), 52-61.

Baştürk, S. (2012). Sınıf öğretmenlerinin ders kitabı kavram imajlarının incelenmesi. Turkish Journal of Education. 2(1), 57-68.

Batur, Z. (2010). Ana dili öğretiminde gösterge bilimin yeri: Ana dili ders kitaplarındaki sözel metinlerle görsel metinleri bütünselliğinin analizi. Turkish Studies, 5(4), 174-200.

Batur, Z. (2014). Sosyalleşmenin bir aracı olarak anadili öğretilimi: Anadili ders kitaplarındaki sosyalleşmeye yönelik tema ve kodlar (Türkçe ve Almanca örneğinde). Eğitim ve Bilim, 39(171), 166-179.

Bilgin, N. (2014). Sosyal bilimlerde içerik analizi: Teknikler ve örnek çalışmalar. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Canlı, S. (2014). Türkçe ders kitaplarına seçilecek metinlerin niteliği üzerine bir araştırma. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Cunningsworth, A. (1995). Choosing your coursebook. Thailand: Macmillan Heinemann.

www.jret.org @ Her hakkı saklıdır. Dergide yayınlanan yazıların; intihal, etik ve diğer 168 tüm sorumluluğu yazara/yazarlara aittir.

Çakıroğlu, O. (2015). İlkokul Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik düzeylerinin öğrenme güçlüğü olan öğrenciler açısından değerlendirilmesi. *İlköğretim Online*, 14(2), 671-681.

Çelik, T., Çetinkaya, G. ve Aydoğan Yenmez, A. (2019). Ortaokul matematik ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirliği ve anlaşılabilirliği üzerine öğretmen-öğrenci görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1-28.

Çeliktürk-Sezgin, Z. ve Gedikoğlu-Özilhan, Y. G. (2019). 1.-8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metne dayalı anlama sorularının incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(2), 353-367.

Demir, D. (2008). İlköğretim 1., 2. ve 3. sınıf Türkçe ders kitaplarının görsel tasarım ilkelerine uygunluğu açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Demir, M. ve Çeçen, M. A. (2013). İlköğretim I-V. sınıflar Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik açısından değerlendirilmesi. *Milli Eğitim*, 197, 80-94.

Dursun F. (2008). 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler öğretimi ders kitaplarının görsel tasarım ilkelerine göre değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 21-34.

Dursun, F. (2006). Birleştirilmiş sınıflarda eğitim sorunları ve çözüm önerileri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2, 33-57.

Durukan, E. (2011). Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1), 209-216.

Eken, N. T. ve Öksüz, H. İ. (2019). İlkokul (1-4) Türkçe ders kitaplarındaki hikâye edici metinlerin Türkçe dersi öğretim programındaki kök değerler bakımından incelenmesi. *Ana Dili Eğitim Dergisi*, 7(2), 384-401.

Errington, A. & Bubna-Litic, D. (2015). Management by textbook: The role of textbooks in developing critical thinking. *Journal of Management Education*, 39(6), 1-27.

Fidan, M. (2018). Ortaokul öğrencilerinin Türkçe ders kitaplarının tasarımına yönelik görüşlerinin analizi. *Bayterek Uluslararası Akademik Araştırmalar Dergisi*, 1(2), 178-189.

Fun, L. & Zhu, Y. (2007). Representation of problem- solving procedures: A comparative look at China, Singapore, and US mathematics textbooks. *Educational Studies in Mathematics*, 66(1), 61-75.

Güvendi Kaptan, S. ve Kaptan, A.Y. (2004). Ders kitaplarındaki tasarım sorunları ve öğrencilerin öğrenme düzeyine etkisi. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz, Malatya.

Güzel, D. ve Şimşek, A. (2012). Milli eğitim şûralarında ders kitapları. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 172-216.

Hartley, J. (1990). Textbook design: Current status and future directions. *International Journal of Educational Research*, 14(6), 533-541.

Hong, D. S., Choi, K. M., Runnalls, C., & Hwang, J. (2019). How well aligned are common core textbooks to students' development in area measurement? *School Science and Mathematics*, 119(5), 240-254.

Hutchinson, T., & Torres, E. (1994). The textbook as agent of change. *ELT Journal*, 48(4), 315-328.

Ismajli, H. ve Neziri, M. (2019). Analyzing languages and communication textbooks in the context of achieving competence: student as a critical thinker. *International Journal of Instruction*, 12(4), 251-266.

İnan-Yıldız, F. ve Baş, B. (2014). İlkokul Türkçe ders kitaplarının resim-metin ilişkisi açısından öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(28), 139-151.

Kadioğlu, E. (2017). Çocuk eğitimi açısından Türkçe ve Almanca ilköğretim ders kitaplarındaki öyküler. Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.

Karababa, Z.C. (2005). Avrupa'da Anadili Öğretimi Türkçe ve İngilizce Anadili Ders Kitaplarının İncelenmesi ve Karşılaştırılması. *Milli Eğitim Dergisi*, 33(167).

Karagöl, E. ve Tarakçı, R. (2019). Söz varlığı öğretimi açısından ortaokul Türkçe ders kitapları. *Milli Eğitim*, 48(222), 149-171.

Karakuş, N. (2014). Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin dil ve anlatım yönünden incelenmesi. *Tarih Okulu Dergisi*, 7(18), 567-593.

Karatay, H. ve Pektaş, S. (2012). Türkçe ders kitaplarının incelenmesine yönelik ölçek geliştirme çalışması. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(10), 183-204.

Karatay, H., Bolat, K. K. ve Güngör, H. (2013). Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik ve anlaşılabilirliği. *International Journal of Social Science*, 6(6), 603-623.

Kasapoğlu, B. (2007). Türkiye ve Almanya'da ilköğretim birinci kademe dördüncü sınıf ana dili ders kitaplarında yazma eğitimi ve öğretimi. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Kaya, A. ve Azar, A. (2010). İlköğretim 4. ve 5. sınıf matematik ders kitaplarındaki etkinliklere ilişkin öğretmen görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 187, 269-292.

Kayıkçı, M. (2006). İlköğretim Türkçe, sosyal bilgiler, fen bilgisi ve matematik ders kitaplarında görsel tasarım sorunları. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

Keser, H. (2004). İlköğretim 4. sınıf bilgisayar ders kitaplarının görsel tasarım ilkelerine göre değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(3), 1-21.

Kolaç, E. (2003). İlköğretim dördüncü sınıf Türkçe ders kitaplarının öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 105-137.

Kurtoğlu-Zorlu, Ö. (2015). Readability of primary school 3rd grade Turkish and social studies textbooks. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1(3), 807-813.

Kutlu, Ö. (1999). İlköğretim okullarındaki Türkçe ders kitaplarındaki okuma parçalarına dayalı olarak hazırlanmış sorular üzerine bir inceleme. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 23(111), 14-21.

Lodhi, M. A., Farman, H., Ullah, I., Gül, A., Tahira, F., & Saleem, S. (2019). Evaluation of English Textbook of Intermediate Class From Students' Perspectives. *English Language Teaching*, 12(3), 26-36.

Maskan, A. K., Maskan, M. H. ve Atabay, K. (2007). İlköğretim 4. sınıf fen ve teknoloji ders kitabının değerlendirme ölçütleri yönünden incelenmesi. *D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9, 22-32.

Mazlum, Ö. ve Mazlum, F.S. (2016). İlköğretim 4. sınıf ders kitaplarının görsel tasarımına yönelik öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. *sed*, 4(1), 1-18.

Mert, E. (2013). Türkiye'de kullanılan Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlikleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(3), 87-98.

Milligan, L. O., Koornhof, H., Sapire, I., & Tikly, L. (2019). Understanding the role of learning and teaching support materials in enabling learning for all. *Compare: A Journal of Comparative and International Education*, 49(4), 529-547.

Nawani, D. (2010). School textbooks. *Contemporary Education Dialogue*, 7(2), 157-192.

Orhan Karsak, H. G. ve Özenç, E. G. (2019). Türkçe ders kitaplarında millî ve kültürel kavramların incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(3), 709-735.

Özbek, A. B. ve Ergül, C. (2018). İlkokul 4. sınıf ders kitaplarının okunabilirliklerinin değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 653-668.

Özgür, B. ve Doğan, M. (2019). Matematik ders kitabının yaratıcılık boyutunda değerlendirilmesi. *Temel Eğitim Dergisi*, 1(3), 17-23.

Polikoff, M. S. (2015). How well aligned are textbooks to the common core standards in mathematics? *American Educational Research Journal*, 20(10), 1-27.

Remillard, J. T., Harris, B., & Agodini, R. (2014). The influence of curriculum material design on opportunities for student learning. *ZDM Mathematics Education*, 46(5), 735-749.

Sarar-Kuzu, T. (2013). Türkçe ders kitaplarındaki metin altı sorularının yenilenmiş bloom taksonomisindeki hatırlama ve anlama bilişsel düzeyleri açısından incelenmesi. CÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 37(1), 58-76.

Schmidt, W. H., McKnight, C. C., & Raizen, S. A. (2002). A splintered vision: An investigation of U.S. science and mathematics education. Boston: Kluwer.

Soyuçok, M. ve Kartal, H. (2018). İlkokuma-yazma ders kitaplarının metin oluşturma basamağında oluşturulan metinlerin değerlendirilmesi.

Subaşı, M. ve Okumuş, K. (2017). Bir araştırma yöntemi olarak durum çalışması. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21(2), 419-426.

Şahin, A. (2010). İlköğretim ikinci ve üçüncü sınıf Türkçe ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitabının öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi. Milli Eğitim Dergisi, 215, 48-65.

Şahin, M. (2012). Ders kitaplarının mesaj tasarımı ilkeleri açısından değerlendirilmesi. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi, 13(3), 129-154.

Şahin, M. (2014). Sosyal bilgiler ders kitaplarının görsel tasarım ilkeleri açısından değerlendirilmesi. Ç. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 23(1), 31-46.

Tosunoğlu, M. ve Özlük, Y. Ö. (2011). Okunabilirlik ve ilköğretim 1. sınıf Türkçe ders kitabındaki düz yazı metinlerinin okunabilirlik açısından değerlendirilmesi. Milli Eğitim, 189, 219-230.

Türkben, T. (2019). Türkçe ders kitaplarındaki metin resimlerinin incelenmesi. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 20(2), 650-672.

Türkben, T. (2019). Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin iletmiş olduğu değerler açısından incelenmesi. Ana Dili Eğitimi Dergisi, 7(3), 508-526.

Uçan, S. (2019). Durum çalışması araştırması. S. Şen ve İ. Yıldırım (Ed.). Eğitimde araştırma yöntemleri içinde (s. 227-246). Ankara: Nobel.

Uçar, C. ve Somuncuoğlu Özerbaş, D. (2016). Ortaokul 5. sınıf fen bilimleri ders kitabının görsel tasarım ilkeleri açısından değerlendirilmesi. Kastamonu Eğitim Dergisi, 25(4), 1373-1388.

Ulum, H. ve Taşkaya, S. M. (2018). İlkokul 2, 3 ve 4. sınıf Türkçe ders ve çalışma kitaplarında yer alan etkinliklerin yenilenmiş bloom taksonomisine göre incelenmesi. Kastamonu Eğitim Dergisi, 27(1), 107-118.

Ünsal, Y. ve Güneş, B. (2002). Bir kitap inceleme çalışması örneği olarak M.E.B ilköğretim 4. sınıf fen bilgisi ders kitabına fizik konuları yönünden eleştirel bir bakış. G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 22(3), 107-120.

Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi
Journal of Research in Education and Teaching
Mayıs 2020 Cilt: 9 Sayı: 2 ISSN: 2146-9199

Valverde, G. A., Bianchi, L. J., Wolfe, R. G., Schmidt, W. H., & Houang, R. T. (2002). According to the book: Using TIMSS to investigate the translation of policy into practice through the world of textbooks. New York: Kluwer Academic Publishers.

Yang, D. C. & Sianturi, I. A. (2017). An analysis of Singaporean versus Indonesian textbooks based on trigonometry content. Eurasia Journal of Mathematics Science and Technology Education, 13(7), 3829-3848.

Yıldırım, D. ve Girmen, P. (2019). İlkokul 4. sınıf Türkçe dersi kapsamında ölçme ve değerlendirme süreci uygulamaları. Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (AUJEF), 3(4), 227-238.

WWW.JRET.ORG